EÖTVÖS LORÁND UNIVERSITY, Faculty of Humanities
E-mail: incoming@btk.elte.hu

Course List for Incoming Exchange Students for HYBRID education
(AY 2022/23/2)

Name of the institute/department	Institute of Hungarian Linguistics and Finno-Ugric Studies
Academic year & semester	**2022/2023/2**
Website	https://mnyfi.elte.hu/

Course code	Title of course	Type of course (seminar or lecture)	Language of instruction	ECTS
BA-ERA-IHLFUS-S-01	Names in culture and society	S	EN	6
BBN-MNY-211	Fonetika (Phonetics)	S	HU	3
BBN-MNY11-264	Magyar grammatika (Hungarian grammar)	L	HU	4
BBN-MNY11-263	Magyar grammatika 1. (Hungarian grammar 1.)	S	HU	3
BBN-MNY11-265	Magyar grammatika 2. (Hungarian grammar 2.)	S	HU	3
BBN-MNY11-281 OT-MAGY-160	Jelentéstan és pragmatika (Semantics and pragmatics)	L	HU	3
BBN-MNY11-282	Szövegtan (Text linguistics)	L	HU	3
BBN-MNY11-283	Stilisztika (Stylistics)	S	HU	3
BBN-MNY16-221	Kommunikáció szóban és írásban (Oral and written communcation in practice)	S	HU	3

BBN-MNY11-233	Finnugrisztika (Finno-Ugrisctics)	S	HU	3
BBN-MNY11-243	A nyelv térben és időben (Language in space and time)	L	HU	3
BBN-MNY16-244	Nyelv és társadalom (Language and society)	S	HU	3
BBN-MNY16-252	Nyelvtörténet 1. (Historical linguistics 1.)	S	HU	3
BBN-MNY16-253	Nyelvtörténet 2. (Historical linguistics 2.)	S	HU	3
BBN-MNY11-291	Pszicholingvisztika (Psycholinguistics)	L	HU	3
BBN-MNY16-292	Nyelvészeti alkalmazások (Applied linguistics in practice)	S	HU	3
MAGD-NY-127 BMA-ANYD-274	Nyelvtechnológia – Korpusznyelvészet (Language technology, Corpus linguistics)	S	HU	3
BMA-MAGD-NY-126	Kulturális nyelvészet (Cultural linguistics)	L	HU	3
BMA-MAGD-NY-312	Jelentéstan (Semantics)	L	HU	3
BMA-MAGD-NY-314	Fonológia, beszédtudományok (Phonology, Speech sciences)	L	HU	3
BMA-MAGD-NY-317	Szintaxis I. (Syntax I.)	S	HU	3
BMA-MAGD-NY-319	Szövegtan, diskurzuselemzés (Text linguistics, Discourse analysis)	S	HU	3
BMA-MAGD-NY-323	Stilisztika (Stylistics)	S	HU	3
BMA-MAGD-NY-325	Kommunikáció, retorika (Comminucation studies and Rhetoric)	S	HU	3
BMA-MAGD-NY-217	Nyelv és művelődéstörténet (Language and cultural history)	S	HU	3
BMA-MAGD-NY-216	Forrásolvasás (Sources of the History of the Hungarian Language)	S	HU	3

BMA-MAGD-NY-224	Nyelvi tervezés, nyelvpolitika (Language Planning, Language Policy)	L	HU	3
BMA-MAGD-NY-226	Geolingvisztika (Geolinguistics)	L	HU	3
BMA-ANYD-221	Alkalmazott kommunikációtan (Applied Rhetoric)	L	HU	4
BMA-ANYD-233	Két- és többnyelvűség (Bi-and plurilingualism)	L	HU	3
BMA-ANYD-244	Alkalmazott névtan (Applied Onomastics)	S	HU	3
BMA-MAGD-NY-254	Beszédtudományi alkalmazások (Speech Analysis)	S	HU	3
BMA-ANYD-264	Diskurzuselemzés (Discourse analysis)	S	HU	3

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
Bölcsészettudományi Kar
Email: incoming@btk.elte.hu

EÖTVÖS LORÁND UNIVERSITY
Faculty of Humanities
E-mail: incoming@btk.elte.hu

COURSE DESCRIPTIONS

TITLE:	Names in culture and society	
CODE:	BA-ERA-IHLFUS-S-01	
	2 HOURS / WEEK	CREDIT: 6
LECTURER:	Tamás Farkas, Mariann Slíz	
LANGUAGE OF INSTRUCTION	English	
TYPE:	Seminar	

CONTENT:

What types of information can personal names provide about the name bearers, the culture and society they live in? Can names reflect e.g., ethnicity or age? Why is it interesting and important to scientifically deal with these questions? How can they be studied and in what fields of life can the results be used?

Names are strongly connected to human culture and play several important roles in our lives. The course presents the various reasons, forms, and characteristics of these roles and connections, concentrating on the field of personal names (given names and family names). Several topics will be discussed regarding these name types from an applied and cultural linguistic perspective: being named or remaining nameless; names and religion, names and ideologies; stereotypes, prejudices, and discrimination based on names; naming fashions, changing names, names of married people and the dilemma of their legislation; name giving in literary works; challenges in the translation of proper names; etc.

REQUIREMENTS:

A short presentation on a chosen topic. Due to the multidisciplinary nature of onomastics (i.e., the study of names), the seminar is suggested not only to linguists but also to students of several other fields of humanities. **No preliminary linguistic knowledge is needed.**

Tárgynév: Fonetika	Tárgykód: BBN-MNY-211
Tárgy követelménye: **gyakorlati jegy (5)**	Tárgyfelelős neve: Gósy Mária

Oktatás célja:

Általános alapozó ismeretek szerzése a beszéd fiziológiai, akusztikai és percepciós sajátosságairól mind szegmentális, mind szupraszegmentális nézőpontból.

Oktatás tartalma:

A beszéddel kapcsolatos alapvető elméleti és gyakorlati ismeretek. A beszéd létrehozásához és feldolgozásához szükséges (fiziológiai) ismeretek, valamint az akusztikai sajátosságok. A szegmentális szerkezet (beszédhangok képzése, rendszere, hangkapcsolódások), valamint a szupraszegmentális szerkezet (intonáció, hangsúly, tempó, szünet, hangszínezet, hangerősség) elemzésének gyakorlása. Az általános fonetikai alapozást a magyar nyelvi sajátosságok tárgyalása követi. Az ismeretek konkrét beszédelemzésekkel és átírási gyakorlatokkal egészülnek ki.

Olvasmányok:

Gósy Mária: *Fonetika, a beszéd tudománya.* Osiris. Budapest, 2004.

Gósy Mária és Menyhárt Krisztina szerk. *Szöveggyűjtemény a fonetika tanulmányozásához.* Nikol. Budapest, 2003.

Bóna Judit szerk. *Fonetikai olvasókönyv.* 2016. www.fonetikaitanszek.hu

TÁRGYNÉV:	**Magyar grammatika előadás**	
TÁRGYKÓD(OK):	BBN-MNY11-264 BBN-MAM11-264	
TELJESÍTÉS:	**HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:** 2/30	**KREDIT:** 4
TÁRGYFELELŐS:	Lengyel Klára	

OKTATÁS CÉLJA:

A tantárgy célja, hogy a hallgatók megismerjék az egyszerű és az összetett nyelvi kifejezések kategóriáit és az összetett kifejezéseket létrehozó grammatikai (morfológiai és szintaktikai) műveleteket, illetve a nyelvi kifejezésekben felismerjék a grammatikai jelenségeket (kifejezéseket és műveleteket), ezáltal képesek legyenek értő módon, tudományosan viszonyulni a nyelvi adatokhoz.

TANTÁRGY TARTALMA:

Morfológiai kategóriák és műveletek. Rendszerszerű összefüggések a tő- és a toldalékmorfémák típusában. Morfémakapcsolódási műveletek és mintázatok. A szóalkotási módok, középpontba helyezve a grammatikai műveleteket: a szóképzést, a szóösszetételt és a szóelvonást. A szófaji kategorizáció szempontjai, szófaji rendszerezés. Az egyes szófaji csoportok és szófajok részletes tárgyalása a bevezetett szempontok alapján: a jelentés, a morfológiai és a szintaktikai jellemzők együttes elemzésén alapuló szófaji leírás. A főbb mondattípusok. A mondaton/tagmondaton belüli grammatikai viszonyok (a mondatrészi viszonyok mint műveletek és ezek formai oldala). Tagmondatkapcsolatok.

A jelenségek tárgyalása a nyelvváltozási folyamatokat is figyelembe vevő, szinkrón megközelítésben történik, és mai magyar nyelvi anyagra épül.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

Írásbeli kollokvium. Gyakorlati elemzések és elméleti kérdések megválaszolása a Magyar grammatika I. és II. szemináriumok, valamint a Magyar grammatika előadás tananyagai alapján.

IRODALOM:

Keszler Borbála (szerk.): Magyar grammatika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2000, illetőleg javított kiadása 2006.

vagy:

Keszler Borbála – Lengyel Kára: Kis magyar grammatika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.

Keszler Borbála – Lengyel Klára: Magyar grammatikai gyakorlókönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2009.

Imrényi András: A magyar mondat viszonyhálózati modellje. Nyelvtudományi Értekezések 164. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2013. 46–82.

TÁRGYNÉV:	**Magyar grammatika 1. szeminárium**	
TÁRGYKÓD(OK):	BBN-MNY11-263	
TELJESÍTÉS:	**HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:** 2/30	**KREDIT:** 3
TÁRGYFELELŐS:	Lengyel Klára	

OKTATÁS CÉLJA:

A tantárgyak célja, hogy a Magyar grammatika tanegységhez kapcsolódva a hallgatók elemzéseket végezzenek a mai magyar nyelv alaktana, szófajtana köréből, egyéni munka által és csoportosan személyesen is megvitassák az elmélet és a gyakorlat kérdéseit, a tanári irányítás segítségével váljanak magabiztossá az önálló nyelvi elemzésben.

TANTÁRGY TARTALMA:

Nyelv és beszéd fogalma és viszonyrendszere. A nyelvi egységek. Morfológiai alapfogalmak megismerése. A morfémák osztályozása funkció, alakváltozatok, önállóság szerint. Morfémaszerkezetek analizálása és alkotási szabályaik. A szófajok rendszerezésének szempontjai, a szófajcsoportok. A szófajiság és a mondatrészi funkció összefüggései. Az egyes szófajok alaki, mondattani-funkcionális, jelentéstani elemzése. A szóalkotási módok felismerése és gyakorlata: a szóképzés, a szóösszetétel szabályai, a ritkább szóalkotásmódok megismerése.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

Az értékelés alapja két zárthelyi dolgozat (alaktan, szófajtan) érdemjegye, egy önálló szemináriumi dolgozat elkészítése, valamint az órai teljesítmény.

IRODALOM:

Keszler Borbála (szerk.): Magyar grammatika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2000, illetőleg javított kiadása 2006.

vagy:

Keszler Borbála – Lengyel Kára: Kis magyar grammatika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.

Keszler Borbála – Lengyel Klára: Magyar grammatikai gyakorlókönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2009.

Valamint a szemináriumvezető tanár által javasolt szakirodalmi tételek a szemináriumi dolgozat elkészítéséhez.

TÁRGYNÉV:	**Magyar grammatika 2. szeminárium**	
TÁRGYKÓD(OK):	BBN-MNY11-265	
TELJESÍTÉS:	**HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:** 2/30	**KREDIT:** 3
TÁRGYFELELŐS:	Lengyel Klára	
OKTATÁS CÉLJA:		

A tantárgyak célja, hogy a Magyar grammatika tanegységhez kapcsolódva a hallgatók elemzéseket végezzenek a mai magyar nyelv szerkezettana és mondattana köréből, egyéni munka által és csoportosan személyesen is megvitassák az elmélet és a gyakorlat kérdéseit, a tanári irányítás segítségével váljanak magabiztossá az önálló nyelvi elemzésben.

TANTÁRGY TARTALMA:

A szókapcsolatok elemzése. A szintagmák típusainak felismerése, a szószerkezetek alkotásának nyelvtani szabályai. A mondat fogalma, megközelítései. A mondat implicit jelentései, a modalitás, a mondatfajták. A mondatok osztályozása szerkezetük szerint. Az egyszerű mondat részeinek felismerése, grammatikai jellemzésük, szófaji és alaki tulajdonságaik megismerése. A egyszerű és a többtagú mondatrészek típusai. Az összetett mondatok tipizálása. Az alárendelő és a mellérendelő mondatok alkotásának szabályai, a mondatalkotás grammatikai eszközeinek felismerése és használata. Többszörösen összetett mondatok elemzése.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

Az értékelés alapja két zárthelyi dolgozat (az egyszerű és az összetett mondat elemzése) érdemjegye, egy önálló szemináriumi dolgozat elkészítése, valamint az órai teljesítmény.

IRODALOM:

Keszler Borbála (szerk.): Magyar grammatika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2000, illetőleg javított kiadása 2006.
vagy:
Keszler Borbála – Lengyel Kára: Kis magyar grammatika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.
Keszler Borbála – Lengyel Klára: Magyar grammatikai gyakorlókönyv. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2009.

Valamint a szemináriumvezető tanár által javasolt szakirodalmi tételek a szemináriumi dolgozat elkészítéséhez.

TÁRGYNÉV:	**Jelentéstan és pragmatika**	
TÁRGYKÓD(OK):	**BBN-MNY11-281**	
TELJESÍTÉS:	**HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:**	**KREDIT:**
TÁRGYFELELŐS:	**Tolcsvai Nagy Gábor**	

AZ OKTATÁS CÉLJA:

A nyelv leírása funkcionális keretben: a jelentés kognitív megalapozása, a nyelvhasználat és a nyelvi rendszer jellemzői összefüggéseinek a tárgyalása, a jelentéstan és a pragmatika közötti összefüggések részletezése.

A TANTÁRGY TARTALMA:

1. A nyelvhasználat jellemzői: a beszélőközösség, a kommunikációs színtér és a szövegvilág, általában a kontextus, beszédaktus; konvenció és begyakorlottság, a társas jelentésképzés. A figyelem irányítása, a perspektíva, nézőpontszerkezet.
2. A jelentés fogalmának értelmezései (kognitív, formális, strukturális). A jelentéstan interdiszciplináris kapcsolatai. A kategorizáció fajtái, a prototípuselmélet.
3. A főnév jelentéstana. Az ige jelentéstana.
4. A metafora és a metonímia jelentéstani magyarázata. A poliszémia. A szinonímia.
5. A mondat jelentésszerkezete. Az egyszerű mondat jelentése. A topik. A nézőpont, a lehorgonyzás. A modalitás.
6. A nyelvészeti pragmatika értelmezései (formális, funkcionális, kognitív). Nyelvi rendszer és nyelvhasználat.
7. A közös figyelmi jelenet, a személyközi kapcsolatteremtés. A résztvevői szerepek, a szövegvilág.
8. Explicit és implicit jelentés. Az előfeltevés, a bennfoglalás.
9. A deixis
10. A beszédaktus.
11. A pragmatikai tudatosság. A metapragmatikai tudatosság.

12. Szemantikai és párhuzamos szintaktikai szerkezetek variabilitása a nyelvhasználatban
13. A jelentésváltozás, jelentésváltozás pragmatikai hatásra.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:
Kollokvium

IRODALOM:

Tolcsvai Nagy Gábor: *Kognitív szemantika*. Nyitra: Konstantin Filozófus Egyetem. 2010. 2011².
Tátrai Szilárd 2011. *Bevezetés a pragmatikába. Funkcionális kognitív megközelítés*. Budapest: Tinta Kiadó. 25–50, 51–67, 101–125, 126–150.
Andor József: A fogalmi keret, a szómező és a szinonimitás határvonalai. In: Gecső T., Spannraft M. (szerk.): A szinonimitásról. Budapest: Tinta. 1998. 7–19.
Hámori Ágnes 2009. Beszédaktusok „újratöltve". In: Keszler Borbála – Tátrai Szilárd (szerk.): *Diskurzus a grammatikában – grammatika a diskurzusban*. Budapest: Tinta Kiadó. 351–360.
Kiefer Ferenc: Jelentéselmélet. Budapest: Corvina Kiadó. 2000. (A modalitás 301–331, és Az előfeltevések fejezetei 333–360.)
Kövecses Zoltán: A metafora. Budapest: Typotex. 2005. 19–28.

TÁRGYNÉV:	**Szövegtan**	
TÁRGYKÓD(OK):	**BBN-MNY11-282**	
TELJESÍTÉS:	**HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:**	**KREDIT:**
TÁRGYFELELŐS:	**Tolcsvai Nagy Gábor**	

AZ OKTATÁS CÉLJA:
A szöveg nyelvészeti leírása funkcionális keretben: a jelentés kognitív megalapozása, a nyelvhasználat és a nyelvi rendszer jellemzői összefüggéseinek a tárgyalása, a jelentéstan és a pragmatika közötti összefüggések részletezése.

A TANTÁRGY TARTALMA:
1. A szöveg mibenléte. A kommunikáció, a nyelvhasználat jellemzői. A szövegvilág.
A nézőpont. A szöveg általános szerkezete. A szöveg három megjelenési formája.
2. A szöveg műveleti szerkezete. A koreferencia. A szövegtopik és a szövegfókusz megoszlása. A mondatok közötti mellérendelés. A fogalmi séma mezoszintű szerkezete. A bekezdés. A párbeszéd alapegységei és mezoszintű szerkezete.
3. A teljes szöveg tényezői. A szöveg értelemszerkezete. A cím. Szövegtipológia.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:
Kollokvium

IRODALOM:

Tolcsvai Nagy Gábor: Szövegtan. In: Kiefer F. (szerk.): *Magyar nyelv*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 2006. 149–174.
Tolcsvai Nagy Gábor: A magyar nyelv szövegtana. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. 2001. (Részletek.)
Pléh Csaba: Mondatközi viszonyok feldolgozása: az anafora megértése a magyarban. In: A mondatmegértés a magyar nyelvben. Budapest: Osiris 1998. 164–194.
Hámori Ágnes: A társalgási műfajokról. In: Tolcsvai Nagy G. (szerk.): Szöveg és típus. Szövegtipológiai tanulmányok. Budapest: Tinta Kiadó. 2006. 157–181.

Hámori Ágnes: „Tudunk mi normális hangnemben is társalogni”. Stílus, személyesség és egyezkedés az internetes fórumokon folyó társalgásban. In: Tolcsvai Nagy G. – Tátrai Sz. (szerk.): *A stílus szociokulturális tényezői. Kognitív stilisztikai tanulmányok*. Budapest: ELTE. 2012. 223–261.

TÁRGYNÉV:	**Stilisztika szeminárium**	
TÁRGYKÓD(OK):	**BBN-MNY11-283**	
TELJESÍTÉS:	**HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:**	**KREDIT:**
TÁRGYFELELŐS:	**Tolcsvai Nagy Gábor**	

AZ OKTATÁS CÉLJA:

A stílus nyelvészeti leírása funkcionális keretben: a stílus kognitív megalapozása, a nyelvhasználat és a nyelvi rendszer stilisztikai összefüggéseinek a tárgyalása, a stíluspotenciál, a szociokulturális tényezők és a szöveg stílusszerkezete jellemzőinek részletezése.

A TANTÁRGY TARTALMA:

A stílus fogalma. Hatásszándék, elvárás, stílustulajdonítás, stílushatás. A stílus leírása, a stílusminősítés, az elemzés. A főnév, az ige és a melléknév stílusértéke. A mondat stilisztikai lehetőségei. A metafora és a metonímia, az alakzatok stíluspotenciálja. Az irónia. Az archaizmus. A beszédhelyzet, a viselkedés és a stílus. Írott vagy beszélt nyelvi jelenségek stílusértéke, összehasonlítása. Szövegszerkezet és stílus, a szöveg stílusszerkezete. Az intertextualitás. Szépirodalmi történeti stílusok.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

Szemináriumi dolgozat, valamint megbeszélés szerint a félév közben teljesítendő feladatok alapján.

IRODALOM:

Barbara Sandig: A német nyelv stilisztikája. Helikon 1995/3. 306–330.
Tolcsvai Nagy Gábor: A magyar nyelv stilisztikája. Budapest. 1996. 121–132.

Tolcsvai Nagy Gábor: A nyelvi variancia kognitív leírása és a stílus (Egy kognitív stíluselmélet vázlata) In: Büky L. (szerk.): *A mai magyar nyelv leírásának újabb módszerei VI*. Szeged: SZTE Általános Nyelvészeti Tanszék, Magyar Nyelvészeti Tanszék. 2004. 143–160.

Kövecses Zoltán: A metafora. Budapest: Typotex. 2005. 19–28, 147–164.

Tátrai Szilárd: Irónia. In: Szathmári I. (szerk.): Alakzatlexikon. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 2008. 311–320.

Simon Gábor: Az archaizáló nyelvhasználat nyelvi potenciáljáról funkcionális-kognitív kiindulópontból. In: Tátrai Szilárd – Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): A stílus szociokulturális tényezői. Kognitív stilisztikai tanulmányok. Budapest: ELTE. 2012. 97–123.

Hámori Ágnes: A társalgási műfajokról. In: Tolcsvai Nagy G. (szerk.): Szöveg és típus. Szövegtipológiai tanulmányok. Budapest: Tinta Kiadó. 2006. 157–181.

Tárgynév: Kommunikáció szóban és írásban	Tárgykód: BBN-MNY16-221
Tárgy követelménye: **gyakorlati jegy (5)**	Tárgyfelelős neve: Túriné Raátz Judit

Oktatás tartalma:

A kommunikáció fogalma, elméleti háttere, a tanult alapfogalmak felelevenítése. A sikeres kommunikáció alapjai. Pragmatikai alapfogalmak. A kommunikáció színterei és szövegtípusai. A nemek közötti kommunikációs eltérés. Az interkulturális kommunikáció jellemzői. Kommunikáció a mindennapokban. Az érvelés, az érvek fajtái. Az érvek hibái. A vita, vitakultúra. Disputa. A tárgytól a témáig: a tárgy szűkítése: logikai szűkítés, listázás, kérdezés, kulcsmondatok. Anyaggyűjtés: megfigyelés, emlékezés, forrásmunkák. Az írott kommunikáció formái. Hivatalos iratok szerkesztés, írás (kérvény, motivációs levél stb.). Az esszéírás folyamata. Kreatív írásgyakorlatok. A logikus beszédszerkesztés, a hatásos előadói stílus. Az előadásmód. Beszédelemzés.

Olvasmányok:

Griffin, Em 2003. Bevezetés a kommunikációelméletbe. Harmat. Budapest.

Guerrero, L. K. and Hecht, M. L. 2007.The Nonverbal Communication Reader. US, IL: Waveland Press. 103-151.

Fercsik Erzsébet–Raátz Judit 2006. Kommunikáció és nyelvhasználat. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.

Solomon, Denise – Theiss, Jennifer. 2013. Interpersonal communication. Putting theory into practice. New York: Routledge.

Tárgynév: Finnugrisztika	Tárgykód: BBN-MNY11-233
Tárgy követelménye: **gyakorlati jegy (5)**	Tárgyfelelős neve: Salánki Zsuzsa

Oktatás célja:

Az uráli nyelveket beszélő népek történetének, kultúrájának, mai életének és jövőbeli kilátásainak tárgyalása. Az uráli nyelvek alapnyelvi eredetű, közös jellemzőinek bemutatása. A magyar nyelv finnugor eredetű elemeinek megismertetése.

Oktatás tartalma:

Az uráli őshaza fogalma, kutatásának rövid története

Az uráli népek kultúrájának elemei: folklór, tárgyi néprajz, irodalom, zene, képzőművészet

A nyelvi helyzet és a kilátások

Az uráli alapnyelv: hangtan, alaktan, mondattan

A magyar nyelv uráli elemei a szókészletben, a morfológia és a szintaxis terén

Tudomány alatti vélemények a nyelvrokonságról

Olvasmányok:

Bereczki Gábor: A magyar nyelv finnugor alapjai. Bp. 1998[2].

Diószegi Vilmos: A pogány magyarok hitvilága. Kőrösi Csoma Kiskönyvtár 4. Budapest, 1983.

Domokos Péter: Szkítiától Lappóniáig. A nyelvrokonság és az őstörténet kérdéskörének visszhangja irodalmunkban. Bp. 1998.

Finnugor életrajzi lexikon. (Szerk. Domokos Péter) Bp. 1990.

Finnugor kalauz. (Szerk. Csepregi Márta) Bp. 2001.

TÁRGYNÉV:	**A nyelv térben és időben**	
TÁRGYKÓD(OK):	BBN-MNY11-243	
TELJESÍTÉS:	**HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:** 2/30	**KREDIT:** 3
TÁRGYFELELŐS:	N. Fodor János	

OKTATÁS CÉLJA:

Az előadás célja a magyar nyelv- és nyelvjárástörténettel kapcsolatos legfontosabb ismeretek átadása, a hallgatók nyelv- és művelődéstörténeti ismereteinek a bővítése. A kurzus segíteni kívánja a történetiségben való időbeli és térbeli tájékozódás fejlesztését.

TANTÁRGY TARTALMA:

A nyelvi változás általános kérdéseinek és a diakrón nyelvészeti kutatások forráscsoportjainak a megismertetése mellett a magyar nyelvtörténet korszakainak a bemutatása történik meg a nyelvben tükröződő művelődéstörténeti vonatkozások kiemelésével. A tantárgy a következő tematikus egységeket tartalmazza: 1. A nyelvtörténet tárgya, részterületei, érintkező tudományai. A nyelvi változás általános törvényszerűségei. 2. A magyar nyelvtörténet korszakainak főbb jellemzői. 3. A nyelvtörténet-kutatás forrásai. 4. A magyar nyelv eredete és az ősmagyar kori műveltség a szavak tükrében. 4. A magyar nép elhelyezkedése a Kárpát-medencében. A kultúraváltás tükröződése a nyelvben. 5. Nyelv és nyelvjárás. A magyar nyelvjárások jellemzése. 6. Nyelvföldrajz és népiségtörténet. A székelyek és a csángók településtörténete a nyelvföldrajz szemszögéből. 7. A középmagyar kor történelmi, kulturális és nyelvi eseményei. 8. Az irodalmi nyelvi norma kialakulása. 9. A felvilágosodás és a reformkor nyelvi mozgalmai, különös tekintettel a nyelvújításra és a magyar nyelv státusára. 10. Az újabb magyar kor divergens és konvergens nyelvi változásai.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

A kurzus írásbeli és/vagy szóbeli kollokviummal zárul.

IRODALOM:

Bárczi Géza, A magyar szókincs eredete. Bp., 2001[2].

Benkő Loránd, A nyelvföldrajz történeti tanulságai. Az MTA I. Osztálya Közleményei 24 (1967): 29–48.

Benkő Loránd, A történeti nyelvtudomány alapjai. Bp., 1998[2]. 13–77.

Dömötör Adrienn, Régi magyar nyelvemlékek. Bp., 2006. 127–62.

Honti László főszerk., A nyelvrokonságról. Az török, sumer és egyéb áfium ellen való orvosság. Bp., 2010. (kijelölt fejezet)

Kiefer Ferenc, A magyar nyelv kézikönyve. Bp., 2003. 301–321. (kijelölt fejezetek)

Róna-Tas András, A honfoglaló magyar nép. Bp., 1996. (kijelölt fejezetek).

TÁRGYNÉV:	**Nyelv és társadalom**	
TÁRGYKÓD(OK):	BBN-MNY-244, BBN-MNY11-244	
TELJESÍTÉS:	**HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:** 2/30	**KREDIT:** 3
TÁRGYFELELŐS:	Hattyár Helga	

OKTATÁS CÉLJA:

A nyelv és a nyelvhasználat sokféleségének, változatosságának megismertetése, továbbá a szociolingvisztikai szemléletet kialakítása, amely a nyelvet és annak használatát társadalmi beágyazottságában vizsgálja.

TANTÁRGY TARTALMA:

A társasnyelvészeti szemlélet kialakulása. Nyelvi, ill. kommunikatív kompetencia; a nyelv formális és funkcionális megközelítése. A beszélés kulturális mintázatai, az eltérő nyelvi-kulturális szocializációs minták és az eltérő nyelvhasználati módok; nyelv és kultúra viszonya. A verbális repertoár; a nyelvváltozatok típusai; nyelv és dialektus elkülönítésének nehézségei. A világ nyelvei, a nyelvi elrendezések típusai (veszélyeztetett nyelvek, többségi-kisebbségi elrendezés). A területi nyelvváltozatok vizsgálatának módszerei; a nyelvjárások osztályozása; nyelvjárási jelenségek. A magyar nyelv területi változatai; nyelvjárási régiók; nyelvjárási szövegek elemzése. A magyar nyelv kontaktusai; magyarországi kisebbségek; magyar közösségek a Kárpát-medencében; a kisebbségi nyelvhasználat és a nyelvjárások viszonya. A nyelvi változatosság és a nyelvi változás összefüggései magyar nyelvi anyag alapján. A nyelvi attitűdök és sztereotípiák működésének természete; nyelvjárás és attitűd. A nyelv, a nyelvhasználat és a társadalmi nem összefüggései. A társalgás néhány jellegzetessége.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

Szemináriumi dolgozat és zárthelyi dolgozat, valamint megbeszélés szerint a félév közben teljesítendő feladatok alapján.

IRODALOM:

Bartha Csilla 1999. A kétnyelvűség alapkérdései: Beszélők és közösségek. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Cseresnyési László 2005. Nyelvek és stratégiák, avagy a nyelv antropológiája. Tinta Könyvkiadó, Budapest.

Kiss Jenő 1995. Társadalom és nyelvhasználat. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Kiss Jenő (szerk.) 2001. Magyar dialektológia. Osiris Kiadó, Budapest.

Kontra Miklós (szerk.) 2003. Nyelv és társadalom a rendszerváltáskori Magyarországon, Budapest.

Réger Zita 1990. Utak a nyelvhez. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Wardhaugh, Ronald 1995. Szociolingvisztika. Osiris–Századvég, Budapest.

TÁRGYNÉV:	**Nyelvtörténet 1.**	
TÁRGYKÓD(OK):	BBN-MNY-11-252	
TELJESÍTÉS:	**HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:** 2/30	**KREDIT:** 3
TÁRGYFELELŐS:	Sárosi Zsófia	
OKTATÁS CÉLJA: A magyar nyelv – nyelvi rendszer és nyelvhasználat – történetének, fontosabb változásainak megismertetése. Az összefüggések meglátására irányuló nyelvtörténeti szemléletmód formálása.		
TANTÁRGY TARTALMA: A nyelvtörténet módszerei; a nyelvi rendszer működése a történetiségben; néhány összefüggő problémakör a hangok, a tövek és a grammatikai szerkezet köréből. Ezekkel összefüggésben (elsősorban, de nem kizárólag) ómagyar kori nyelvemlékek olvasása, értelmezése, elemzése.		
SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE: Zárthelyi dolgozatok, valamint megbeszélés szerint a félév közben teljesítendő feladatok.		
IRODALOM: Benkő Loránd 1987. *A történeti nyelvtudomány alapjai*. Tankönyvkiadó, Budapest. Dömötör Adrienne 2006. *Régi magyar nyelvemlékek*. Akadémiai Kiadó, Budapest. Kiss Jenő-Pusztai Ferenc szerk., 2003. *Magyar nyelvtörténet*. Osiris Kiadó, Budapest. valamint: kötelezően választható két, magyar nyelvtörténeti szaktanulmány.		

TÁRGYNÉV:	**Nyelvtörténet 2.**	
TÁRGYKÓD(OK):	BBN-MNY-11-253	
TELJESÍTÉS:	**HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:** 2/30	**KREDIT:** 3
TÁRGYFELELŐS:	Sárosi Zsófia	
OKTATÁS CÉLJA: A magyar nyelv – nyelvi rendszer és nyelvhasználat – történetének, fontosabb változásainak megismertetése. Az összefüggések meglátására irányuló nyelvtörténeti szemléletmód formálása.		
TANTÁRGY TARTALMA:		

A nyelvi rendszer és a nyelvhasználat változásai; nyelvi, társadalmi és attitűdváltozások összefüggései. A szavak keletkezése és változásai; alak és jelentés problematikája; szójelentéstörténet. A nyelvhasználat rendszerszerűsége. Fordulópontok a nyelvhasználat történetében. Mindezekhez kapcsolódóan nyelvemlékek olvasása, értelmezése, elemzése az ómagyar kortól az újabb magyar korig.

Történeti nyelvészeti tudományterületek bemutatása (pl. történeti névtan, történeti szociolingvisztika, történeti pragmatika, történeti kérdések kognitív nyelvészeti, pszicholingvisztikai stb. megközelítési lehetőségei, stb.).

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

Szemináriumi dolgozat és zárthelyi dolgozatok, valamint megbeszélés szerint a félév közben teljesítendő feladatok.

IRODALOM:

Juhász Dezső 2011. Dimenzionális nyelvészet. In: Balázs Géza szerk., ***Nyelvészetről mindenkinek. 77 nyelvészeti összefoglaló***. Inter, Budapest. 61–64.
Kiss Jenő-Pusztai Ferenc szerk., 2003. *Magyar nyelvtörténet*. Osiris Kiadó, Budapest.

Sárosi Zsófia 2015. Pragmatika, szociopragmatika, udvariasságkutatás a magyar

nyelvtörténetben. *Magyar Nyelv* 111: 129-146.

valamint:

megbeszélés alapján kijelölt kötelező olvasmány,

és egy kötelezően választható magyar nyelvtörténeti tárgyú szaktanulmány.

TÁRGYNÉV:	**Pszicholingvisztika**	
TÁRGYKÓD(OK):	BBN-MNY11–291	
TELJESÍTÉS:	**HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:** 2/30	**KREDIT:** 3
TÁRGYFELELŐS:	Gósy Mária	

OKTATÁS CÉLJA:

A pszicholingvisztika kialakulásának, előzményeinek, kutatási területeinek bemutatása.

TANTÁRGY TARTALMA:

Részletesen tárgyalt területek: az agy, felépítése, agyműködési elméletek. A beszédprodukció folyamata: modellek, vizsgálati lehetőségek. A beszédészlelés és a beszédmegértés folyamata: hipotézisek, modellek, az egyes szintek működése, kísérleti megközelítés, a percepciós bázis. A mentális lexikon felépítése, a lexikális hozzáférés. Az anyanyelv-elsajátítás elméleti kérdései, szakaszai, általános és magyar nyelvi sajátosságok.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

Írásbeli kollokvium.

IRODALOM:

Gósy Mária: Pszicholingvisztika. Osiris Kiadó, Budapest, 2005.

Lengyel Zsolt: A gyermeknyelv. Magvető. Budapest, 1981.

Bánréti Zoltán (szerk.): Nyelvi struktúrák és az agy. Corvina. Budapest, 1999.

Tárgynév: Nyelvészeti alkalmazások	Tárgykód: BBN-MNY16-292
Tárgy követelménye: **gyakorlati jegy (5)**	Tárgyfelelős neve: Farkas Tamás

Oktatás célja:

A megszerzett alapismeretekre építve a nyelvtudományi ismeretek bővítése, interdiszciplináris vonatkozásainak, gyakorlati alkalmazásuk lehetőségeinek bemutatása a választott, speciális szakterületen.

Oktatás tartalma:

A tantárgy a megszerzett alapismeretekre építve a nyelvészeti kérdésfeltevéseknek, eredményeknek és módszereknek az interdiszciplináris területeken, más tudományok vonatkozásában, illetve a gyakorlati alkalmazások terén való felhasználásával foglalkozik. Az aktuális kurzus tematikáját a hallgatók szakmai érdeklődése, illetve az adott képzés aktuális szükségletei határozzák meg.

Olvasmányok:

A föntebb megfogalmazottak értelmében általánosan kötelező irodalom nem adható. A kötelező és ajánlott irodalom kiválasztása a mindenkori kurzusvezetők tiszte és felelőssége.

TÁRGYNÉV:	**Nyelvtechnológia – Korpusznyelvészet**
TÁRGYKÓD(OK):	MAGD-NY-127; BMA-ANYD-274
	Cél: A számítástechnika és a nyelvtudomány kapcsolatán keresztül bevezetés a nyelvtechnológia és korpusznyelvészet témakörébe. Tartalom: Számítástechnika és nyelvtudomány. A számítástechnika fejlődése. Mesterséges intelligencia. A számítógépes nyelvészet kutatási területe. Alapvető szakirodalom, folyóiratok. A korpuszok készítéséhez használatos szoftverek: programok, konkordanciák. Nyelvtechnológiai alapműveletek: morfológiai elemzés. Számonkérés: Írásbeli vizsga Kötelező irodalom: Prószéky Gábor—Kis Balázs: Számítógéppel emberi nyelven. Intelligens szövegkezelés számítógéppel. Szak Kiadó, Budapest, 1999. Szirmai Monika: Bevezetés a korpusznyelvészetbe. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2005.

Tárgynév: Kulturális nyelvészet	Tárgykód: BMA-MAGD-NY-126

Tárgy követelménye: **gyakorlati jegy (5)**	Tárgyfelelős neve: Balázs Géza

Oktatás célja:

A kulturális nyelvészeti szemléletmód elsajátítása, a kulturális nyelvészet alapfogalmainak, multidiszciplináris voltának, főbb témaköreinek megismerése. A kulturális és nyelvi sokféleség, a kultúrák és nyelvek egymásra hatásának, egymás mellett élésének megértése, a kulturális és nyelvi empátia fejlesztése. A témafelfedezés, megfigyelés, témakezelés módszertanának megismerése.

Oktatás tartalma:

Kultúra és nyelv összefüggéseinek sajátosságai, kutatásának aspektusai. A kulturális nyelvészet tudománytörténeti előzményei és alapjai. A kulturális nyelvészet meghatározása és értelmezései, alapfogalmai, témái, nézőpontja. A kulturális nyelvészeti szemléletmód alkalmazása a nyelvtudomány különböző ágaira, témáira, kérdéseire (reáliák fordítástudományi kérdései, frazeológiakutatás kulturális nyelvészeti keretben, kulturális metaforák és metonímiák, a tulajdonnevek kulturális nyelvészeti vizsgálata, stb.).

Olvasmányok:

Balázs Géza – Veszelszki Ágnes szerk. 2011. *Kulturális nyelvészet.* Inter, Budapest. ISBN 978-963-89240-0-1 Részletek.

Bańczerowski Janusz 1999. A világ nyelvi képe mint a szemantikai kutatások tárgya. *Magyar Nyelv* 95/2: 188–195.

Földes Csaba 2007. Interkulturális nyelvészet: problémavázlat. *Magyar Nyelv* 103/1: 16–38.

Janda, Laura A. 2007. From Cognitive Linguistics to Cultural Linguistics. *Slovo a smysl / Word and Sense. A Journal of Interdisciplinary Theory and Criticism in Czech Studies* 8. http://slovoasmysl.ff.cuni.cz/node/222

Sharifian, Farzad 2015. Cultural Linguistics. In: Sharifian, Farzad ed., *The Routledge Handbook of Language and Culture*. Routledge, London – New York. 473–492.

A tantárgy neve: JELENTÉSTAN

BMA-MAGD-NY-312, BMA-SZEMD-311

			Óratípus:	**Értékelés:**
			Előadás □	Kollokvium

A tantárgy leírása:

Szemiotikai alapvetés: a jel fogalma, a jelrendszer, jelrendszerek. A jelentés fogalmának fő kérdései, a kognitív, a strukturális és formális jelentésleírás jellemzői. A kognitív szemantika elmélete, módszertana, legfontosabb kérdéskörei. A kategorizáció. A szójelentés, a poliszémia, a szinonímia, jelentéshálózatok Nyelvi szerkezetek (igekötő – ige, segédige – ige, alany – állítmány, esetrag – főnévi tő – ige) jelentéstana. Jelentéstani összetevők a mondatban (a figyelem irányulása, nézőpont, episztemikus lehorgonyzás, topik és fókusz, szórend és kognitív ösvény). A mondat általános jelentésszerkezete.

A **2-5** legfontosabb *kötelező,* illetve *ajánlott* **irodalom** (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)

Kötelező irodalom:

Kertész András – Pelyvás Péter (szerk.), Tanulmányok a kognitív szemantika köréből. Általános Nyelvészeti Tanulmányok XXI., 2005. (Részletek.) ISBN 963 05 8318 6

Kiefer Ferenc, Jelentéselmélet, Corvina Kiadó, Budapest, 2000. (Részletek.) ISBN 978-963-13-5682-3

Kövecses Zoltán, A metafora. Typotex, Budapest, 2005. (Részletek.) ISBN 963-9548-55-3

Tolcsvai Nagy Gábor, Bevezetés a kognitív nyelvészetbe. Osiris Kiadó, Budapest, 2013. ISBN 978 963 276 239 5

Tolcsvai Nagy Gábor: Jelentéstan, in: Tolcsvai Nagy G. (szerk.), Osiris Nyelvtan, Budapest, 2017. ISBN 978 963 276 291 3

Ajánlott irodalom:

Ladányi Mária – Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.), Tanulmányok a funcionális nyelvészet köréből. Általános Nyelvészeti Tanulmányok XXII., 2008. ISBN 978 963 05 8618 4

Frawley, William, Linguistic Semantics. Lawrence Erlbaum Associates, Publishers. Hillsdale, 1992.

Langacker, Ronald W., Cognitive Grammar. A Basic Introduction. Oxford University Press, Oxford, 2008. ISBN 978-0-19-533196-7

Geeraerts, Dirk – Cuyckens, Hubert (eds.), The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics. Oxford University Press, Oxford, 2007. ISBN 978-0-19-514378-2

Cruse, D. Alan et al. (eds.), Lexikologie: ein internationales Handbuch zur Natur und Struktur von Wörtern und Wortschätzen/Lexicology: an international handbook on the nature and structure of words and vocabularies. HSK 21.1. Walter de Gruyter, Berlin – New York, 2002. ISBN 3-11-011308-2

Geeraerts, Dirk – Cuyckens, Hubert (eds.), The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics. Oxford University Press, Oxford, 2007. ISBN 978-0-19-514378-2

Radden, Günter – Dirven, René, Cognitive English Grammar. John Benjamins, Amsterdam, Philadelphia, 2007. ISBN 90 272 1904 6

Oktató:

Tolcsvai Nagy Gábor egyetemi tanár, Tátrai Szilárd egyetemi docens, Kugler Nóra egyetemi docens

Tárgynév: Fonológia, beszédtudományok	Tárgykód: BMA-MAGD-NY-314
Tárgy követelménye: **gyakorlati jegy (5)**	Tárgyfelelős neve: Tasnádiné Gósy Mária

Oktatás tartalma:

A tárgy keretében a beszéd létrehozását, feldolgozását és a beszéd hangzását vizsgáljuk. A beszédtudomány főbb területeinek áttekintésével alapozzuk meg a magyar nyelv funkcionális hangtanának a kidolgozását. A beszédtudomány területei közül a beszédtervezési folyamatokat, az artikuláció és az akusztikum összefüggéseit, a beszédfeldolgozást vizsgáljuk részletesen azzal a céllal, hogy megalapozzuk a beszédviselkedés, a verbális kommunikáció megismerését. A magyar nyelv funkcionális hangtanán belül tárgyaljuk a magyar fonéma- és prozodémarendszer sajátosságait, a fonémarendszer vitás kérdéseit, a magánhangzó-harmónia és a zöngésségi hasonulás fonológiai (posztlexikális) szabályait, a hangsúlyozás és a hanglejtés megvalósulását. Körvonalazzuk a fenti tudományterületek tárgyát, kérdésfeltevéseit és módszereit, valamint egymáshoz fűződő viszonyukat.

Tantárgy neve: **Szintaxis I.** Tárgyfelelős neve: **Kugler Nóra Ágnes Dr.** Tárgykód: **BMA-MAGD-NY-317**	**Kreditértéke: 3**

Tantárgy-leírás: az elsajátítandó **ismeretanyag tömör, ugyanakkor informáló leírása**

A szintaxis tantárgy első része a szintaxis általános kérdéseivel foglalkozik, ezzel megalapozza a második rész magyarra vonatkozó funkcionális mondattani megközelítésének a kidolgozását.

A szintaxis tárgya és helye a nyelvelméleti és nyelvleírási modellekben. Hagyományos mondattan, funkcionális mondattanok, funkcionális kognitív megközelítés. Jelentés-, illetve funkcióalapú szerkezetértelmezés. Főbb fogalmak: kogníció és nyelv (alternatív konstruálás, ikonikus motiváltság, sematizáció), funkcionalizmus, holizmus, műveletiség; szimbolikus egység, konstrukció, séma és megvalósulás, nézőpont, episztemikus lehorgonyzás. Tárgyaljuk a morfoszintaxis és a szórend együttműködését, az egyéb struktúraépítő funkciókat, a szintaktikai változást. A Nyelvtipológia tárggyal megteremtve a kapcsolatot érintjük a funkcionális mondattani tipológia alapkérdéseit.

A **2-5** legfontosabb *kötelező,* illetve *ajánlott* **irodalom** (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)

Kötelező irodalom:

Imrényi András, Önhasonlóság a magyar elemi mondatban. Magyar Nyelvőr 139(-3) [2015]: 309–321. ISSN 0025-0236

Keszler Borbála (szerk.), Magyar grammatika. (Részletek.) Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2000. ISBN 963 19 0010x

Ladányi Mária – Tolcsvai Nagy Gábor, Funkcionális nyelvészet. In: Tolcsvai Nagy Gábor – Ladányi Mária (szerk.): Általános Nyelvészeti Tanulmányok XXII. Tanulmányok a funkcionális nyelvészet köréből. Akadémiai Kiadó, Budapest. 2008: 17–58. ISBN 978 963 05 8618 4

Langacker, Ronald W., Cognitive grammar: A basic introduction. Walter de Gruyter, Berlin, 2008. (Részletek.)

Tolcsvai Nagy Gábor, Bevezetés a kognitív nyelvészetbe, Osiris Kiadó, Budapest, 2013. (Részletek.) ISBN 978 963 276 239 5

Ajánlott irodalom:

Bartos Huba (szerk.), Új irányok és eredmények a mondattani kutatásban. Általános Nyelvészeti Tanulmányok XXIII. (Részletek.) Akadémiai Kiadó, Budapest, 2013. ISBN 978 963 05 9043 3

Evans, Vyvyan – Green, Melanie, Cognitive Linguistics: An Introduction. Part III. Cognitive Approaches to Grammar. Edinburgh, Edinburgh University Press, 2006: 471–774. ISBN-13: 978-0805860146

Halliday, Michael A. K., An Introduction to Functional Grammar. Second edition. Edward Arnold, London. 1994. (Részletek.) ISBN 0-340-57491-7

Havas Ferenc, Mondatszerkezeti tipológia a szinkrónia és a diakrónia egységében. In: Ladányi Mária – Hrenek Éva (szerk.), A szerves-dialektikus nyelvelmélet és hatásai. Tanulmánykötet Zsilka János professzor (1930–1999) tiszteletére. ELTE Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék, Budapest, 2016: 195–206. ISBN 978 963 463 843 8

Ruiz de Mendoza Ibáñez, Francisco José – Peña Cervel, M. Sandra (eds.), Cognitive Linguistics: Internal Dynamics And Interdisciplinary Interaction. Walter de Gruyter, Berlin. 2005. (Részletek.) ISBN 10: 3110186179 / ISBN 13: 9783110186178

TÁRGYNÉV:	**Szövegtan, diskurzuselemzés**	
TÁRGYKÓD(OK):	BMA-MAGD-NY-319	
TELJESÍTÉS: G	**HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:**	**KREDIT: 3**
TÁRGYFELELŐS:	**Tátrai Szilárd**	

OKTATÁS CÉLJA:

A kurzus fejleszti a szöveg nyelvészeti leírásának készségeit a kutatások nemzetközi eredményeinek és sztenderdjeinek megfelelően: elmélyíti azokat a képességeket, amelyek a szöveg időben történő dinamikus jellegének, és egyúttal szerkezetként megértett egészként történő feldolgozását lehetővé teszik, a szöveg nagyfokú összetettségében. A kurzus a funkcionális grammatika és a szövegleírás közötti szoros összefüggések tanulmányozásának készségeit erősíti, empirikus adatok és a személyes, közösségi és kultúrák közötti kommunikáció sajátosságait kiemelve.

A kurzus célja, hogy a hallgatók

- átfogó ismeretekkel rendelkezzenek a szövegtan és diskurzuselemzés alapvető elméleti és módszertani kérdéseit illetően, amelyek alkalmassá teszik őket a szöveg időben történő dinamikus jellegének, és egyúttal szerkezetként megértett egészként történő feldolgozására, és amelyek alapot biztosítanak a gyakorlati alkalmazásokhoz;

- kritikusan és több szempontot mérlegelve legyenek képes feldolgozni a szöveggel, a diskurzussal foglalkozó nyelvészeti munkákat, tudatosan viszonyuljanak a szöveg és diskurzus létrehozásához és megértéséhez.

TANTÁRGY TARTALMA:

A kurzus a korábbi általános elméleti és leíró ismeretekre épít, a funkcionális szemléletet alkalmazza a magyar nyelvű szövegek leírására. A szövegtani kérdések közül a szöveg szerkezeti és műveleti feldolgozására összpontosít proto-szövegtípusokra lebontva. Fontos részterületek: a perspektíva és a lehorgonyzás, a fogalmi szerkezetek és a séma jellegzetességei (aktiváltsági szintek, explicitség és implicitség), a koreferencia, a topikfolytonosság, az eseményszekvencialitás, valamint a tagmondat/mondat szövegtani beágyazottsága, a spontán, beszélt, dialogikus és a tervezett, írott, monologikus szövegekben. Hálózat, hierarchia és szekvencialitás, átfogó szövegtervezés és alulról fölfelé építkezés. A diskurzuselemzés elméleti és módszertani kérdései. Fő témák: a nyelvi interakciók átírása és elemzése, a társalgás szerkezete, a beszélőváltás mechanizmusa, a preferencia-viszonyok, a

nyelvi, társadalmi, ideológiai kontextus és diskurzus viszonya, az udvariasság, a társadalmi szerepek és identitások, a hatalom a nyelvhasználatban.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

Zárthelyi dolgozat és önálló kutatáson alapuló szemináriumi dolgozat készítése.

IRODALOM:

Kötelező irodalom:

Hámori Ágnes, A társalgási műfajokról. In: Tátrai Szilárd – Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.), Szöveg, szövegtípus, nyelvtan. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2008: 157–181. ISBN 978 963 7094 93 4

Iványi Zsuzsanna, A nyelvészeti konverzációelemzés. Magyar Nyelvőr 2001(-1): 74–93.

Tátrai Szilárd, Bevezetés a pragmatikába. Funkcionális kognitív megközelítés. Tinta Kiadó, Budapest, 2011. ISBN 978-963-9902-93-0

Tolcsvai Nagy Gábor, A magyar nyelv szövegtana. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001. (Részletek.) ISBN 963 19 1229 9

Tolcsvai Nagy G. (szerk.), Szöveg és típus. Szövegtipológiai tanulmányok. Tinta Kiadó, Budapest, 2006. (Részletek.) ISBN 978 963 7094 63

Ajánlott irodalom:

Cameron, Deborah, Working with Spoken Discourse. SAGE, London, 2001. ISBN 0-7619-5773-1

Chafe, Wallace, Discourse, consciousness and time. The University of Chicago Press, Chicago, 1994: 56–210. ISBN 0-226-10054-5

Fairclough, Norman, Analysing discourse: Textual analysis for social research. Routledge, New York, 2003. ISBN 0-415-25893-6

Langacker, Ronald W., Discourse in Cognitive Grammar. Cognitive Linguistics 12 [2001]: 143–188.

Tátrai Szilárd, A nézőpont szerepe a narratív megértésben. Általános Nyelvészeti Tanulmányok XXI. 2005: 207–229. ISBN 963 05 8318 6

TÁRGYNÉV:	**Stilisztika**	
TÁRGYKÓD(OK):	BMA-MAGD-NY-323	
TELJESÍTÉS: G	**HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:**	**KREDIT: 3**
TÁRGYFELELŐS:	**Tátrai Szilárd**	

OKTATÁS CÉLJA:

A kurzuson egyrészt a nemzetközi szakirodalom legfontosabb elméleti és módszertani eredményeit sajátítják el a hallgatók, a hazai kutatásokkal összhangban, másrészt a gyakorlati stilisztika elveit, amelyek a stílus funkcionálásának norma jellegű részeit alkotják.

A kurzus célja:

- fejleszteni a stílus elméleti és gyakorlati tanulmányozásának készségeit, amelyek egy kulturálisan tagolt társadalomban a nyelvhasználat során a szöveg értelméhez és a beszélő önazonosításához hozzájárulnak, interszubjektív viszonyban;

- elmélyíteni azokat a képességeket, amelyek a nyelvi produktumok stílusának elemzését és értelmezését lehetővé teszik;

- elérni, hogy a hallgatók reflexíven (értően és kritikusan) viszonyuljanak a nyelvi megformáltság értelemképző szerepéhez, a stílustulajdonítás szociokulturális szituáltságához;

-elérni, hogy a hallgatók tudatában legyenek a stílus funkcionális nyelvészeti megközelítésének elméleti és módszertani háttérfeltevéseivel, illetve az e kiindulópont nyújtotta lehetőségekkel, ugyanakkor diszkurzívan viszonyuljanak más kiindulópontokhoz.

TANTÁRGY TARTALMA:

A kurzus fő témája a stílus nyelvi rendszerbeli és szociokulturális tényezői a mindennapi szövegek vizsgálatában, a megértett beszédhelyzet, a közös figyelemirányítás, a beszélő célja és a kiváltott hatás szempontjából.

Fő témák:

- a nyelvi kategóriák (szófajok, a mondattípusok) stílusértéke,

- a funkcionális struktúrák (a metafora, a metonímia, az alakzatok) stíluslehetőségei,

- szöveg és stílus (a szövegszerkezet, a szövegértelem, a szövegtípus és a beszédhelyzet stilisztikája),

- a szociokulturális tényezők (viselkedés, helyzet, érték, archaizmus, neologizmus).

További tárgyalandó terület a szépirodalom nyelvisége, az irodalmi mű specifikus stilisztikai és poétikai jellemzői.

SZÁMONKÉRSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

Zárthelyi dolgozat és önálló kutatáson alapuló szemináriumi dolgozat készítése.

IRODALOM:

Kötelező irodalom:

BARTHA CSILLA – HÁMORI ÁGNES 2010. Stílus a szociolingvisztikában, stílus a diskurzusban. *Magyar Nyelvőr* 298–321. (ISSN 0025-0236)

TÁTRAI SZILÁRD – TOLCSVAI NAGY GÁBOR szerk. 2012. *A stílus szociokulturális tényezői. Kognitív stilisztikai tanulmányok.* ELTE, Budapest. – részletek (ISBN 978 963 284 304 9)

TÁTRAI SZILÁRD 2008. Narratív távolság − lírai közvetlenség. In: Tátrai Szilárd − Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.), *Szöveg, szövegtípus, nyelvtan.* Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2008: 49−55. (ISBN 978 963 7094 93 4)

TOLCSVAI NAGY GÁBOR 1996. *A magyar nyelv stilisztikája.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. (ISBN 963 18 7506 7)

TOLCSVAI NAGY GÁBOR 2004. A nyelvi variancia kognitív leírása és a stílus (Egy kognitív stíluselmélet vázlata). In: Büky László (szerk.), *A mai magyar nyelv leírásának újabb módszerei VI.* SZTE Általános Nyelvészeti Tanszék – Magyar Nyelvészeti Tanszék, Szeged, 2004: 143–160. (ISBN 963 582 2770)

Ajánlott irodalom:

BRÔNE, GEERT – VANDAELE, JEROEN eds. 2009. *Cognitive Poetics. Goals, Gains and Gaps.* Walter de Gruyter, Berlin – New York. (ISBN 978-3-11-020560-2)

SEMINO, ELENA – CULPEPER, JONATHAN eds. 2002. *Cognitive Stylistics. Language and cognition in text analysis.* John Benjamins, Amsterdam, Philadelphia. (ISBN Hb 90 272 33314)

SIMON GÁBOR 2016. *Bevezetés a kognitív lírapoétikába.* Tinta Könyvkiadó, Budapest. (ISBN 978-963-409-075-5)

SZATHMÁRI ISTVÁN szerk. 2008. *Alakzatlexikon.* Tinta Könyvkiadó, Budapest. (ISBN 978 963 9902 02 2)

TOLCSVAI NAGY GÁBOR 2005. *A Cognitive Theory of Style.* P. Lang, Frankfurt am Main. (ISBN 3-631-37551-7)

TÁRGYNÉV:	**Kommunikáció, retorika**	
TÁRGYKÓD(OK):	BMA-MAGD-NY-325	
TELJESÍTÉS: G	**HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:**	**KREDIT: 3**
TÁRGYFELELŐS:	**Tátrai Szilárd**	

OKTATÁS CÉLJA:

A kurzus hallgatói egyrészt elsajátítják a nyelvi kommunikáció kutatására vonatkozó nemzetközi szakirodalom legfontosabb elméleti és módszertani eredményeit, a hazai kutatásokkal összhangban, másrészt a kurzus megismerteti a hallgatókat a retorika alkalmazásának a színtereivel, a retorikai eszközöknek a kommunikációs körülményeknek megfelelő alkalmazásával a különféle beszélt és írott nyelvi szövegekben, kommunikációs helyzetekben.

A kurzus célja:

- fejleszteni a nyelvi kommunikáció elméleti és gyakorlati tanulmányozásához kapcsolódó készségeket;

- elmélyíteni továbbá azokat a képességeket, amelyek a nyelvi produktumok retorikai jellemzőinek elemzését és értelmezését lehetővé teszik;

- elérni, hogy a hallgatók reflexíven (értően és kritikusan) viszonyuljanak a különböző társas színtereken folyó kommunikatív tevékenységekhez, illetve a különböző meggyőzési módokhoz;

- elérni, hogy a hallgatók tudatában legyenek a kommunikáció funkcionális nyelvészeti megközelítésének elméleti és módszertani háttérfeltevéseivel, illetve az e kiindulópont nyújtotta lehetőségekkel, ugyanakkor diszkurzívan viszonyuljanak más kiindulópontokhoz.

TANTÁRGY TARTALMA:

A kurzus áttekinti a kommunikáció kutatásának legfőbb elméleti irányait, kiemelten kezelve a kulturális evolúciós és a társas kognitív megközelítéseket. A nyelvi kommunikációt elhelyezi az emberi és nem emberi kommunikáció tágabb kontextusában, és a szimbolikus nyelvi kommunikáció átfogó jellemzését is adja, kitérve a jellemző kommunikációs színterek és a különböző kommunikációs stratégiák leírásának lehetőségeire. Utóbbi problémakör vezet át a kurzus másik fő témájára, a retorikára, amely a meggyőző érvelés folyamatát és eszközeit, a tervezett és spontán szövegek hatásszándékának leírását mutatja be.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

Zárthely dolgozat és önálló kutatáson alapuló szemináriumi dolgozat készítése.

IRODALOM:

Kötelező irodalom:

ADAMIK TAMÁS – A. JÁSZÓ ANNA – ACZÉL PETRA 2004. *Retorika.* Osiris, Budapest, 2004. – részletek (ISBN 963 389 466 2)

PLÉH CSABA – SÍKLAKI ISTVÁN – TERESTYÉNI TAMÁS szerk. 1997. *Nyelv – kommunikáció – cselekvés.* Osiris, Budapest. – részletek. (ISBN 963 379 304 1)

TERESTYÉNI TAMÁS 2006. *Kommunikációelmélet.* AKTI-Typotex, Budapest. – részletek. (ISBN 963 9664 24 3)

TOMASELLO, MICHAEL 2011. *Mi haszna az együttműködésnek?* Gondolat Kiadó, Budapest. (ISBN 978 963 693 336 4)

Ajánlott irodalom:

BARTHES, ROLAND, A régi retorika. In: Thomka Beáta (szerk.), Az irodalom elméletei III., Jelenkor, Pécs, 1997: 69–178. ISBN 963 676 070 5

SZATHMÁRI ISTVÁN (szerk.), Alakzatlexikon. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2008. ISBN 978 963 9902 02 2

PLÉH CSABA 2012. *A társalgás pszichológiája.* Libri Kiadó, Budapest. (ISBN 978-963-310-058-5)

TOMASELLO, MICHAEL 2008. *The Origins of Human Communication.* The MIT Press, Cambridge, MA. (ISBN: 9780262515207)

TÁRGYNÉV:	Nyelv és művelődéstörténet	
TÁRGYKÓD(OK):	BMA-MAGD-NY-217	
TELJESÍTÉS:	**HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:** 2/28	**KREDIT:** 3
TÁRGYFELELŐS:	Terbe Erika	

OKTATÁS CÉLJA:

A szeminárium a nyelvtörténet és a művelődéstörténet érintkezési pontjait, és azok kulturális, történeti és társadalmi meghatározottságát mutatja be.

TANTÁRGY TARTALMA:

A kurzus a magyar nyelvtörténet korszakain át haladva tárgyalja azokat a nyelvi jelenségeket, amelyek a szoros kapcsolatban állnak a korabeli műveltségi viszonyokkal. Az érintett témakörök: az ősvallás nyelvi nyomai, a keresztény kultúra és a latin nyelv szerepe, a magyar nyelv és a magyar nyelvű írásbeliség kérdéseit a középkori és koraújkori Magyarországon; a világi értelmiség megjelenésének körülményei; a magyarországi iskolák szerepe a középkorban és a koraújkorban; a könyvnyomtatás megjelenése és hatása; a nyelvről való gondolkodás különböző formái a 18–19. században.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

A félév első óráján megbeszéltek szerint.

IRODALOM:

BÍRÓ FERENC szerk. 2005. Tanulmányok a magyar nyelv ügyének 18. századi történetéből. Argumentum Kiadó, Budapest. (Részletek)

Kiss Jenő – Pusztai Ferenc szerk. 2018. A magyar nyelvtörténet kézikönyve. Tinta Kiadó, Budapest. (Részletek)

Kósa László szerk. 2003. Magyar művelődéstörténet. Osiris Kiadó, Budapest. (Részletek)

MADAS EDIT – MONOK ISTVÁN 2003. A könyvkultúra Magyarországon (a kezdetektől 1800-ig). Balassi Kiadó, Budapest. (Részletek.)

Pais Dezső 1975. A magyar ősvallás nyelvi emlékeiből. Akadémiai Kiadó, Budapest. (Részletek)

TÁRGYNÉV:	Forrásolvasás (Sources of the History of the Hungarian Language)	
TÁRGYKÓD(OK):	BMA-MAGD-NY-216	
TELJESÍTÉS:	**HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:** 2/30	**KREDIT:** 4
TÁRGYFELELŐS:	Szentgyörgyi Rudolf	

OKTATÁS CÉLJA:

A gyakorlat a Forrásolvasás 1. előadás keretében elsajátított elméleti és módszertani ismeretek alkalmazását célozza. A tantárgy nyelvtörténeti források olvasásán, elemzésén keresztül mutatja be a magyar nyelv rendszerének alakulását korszakonként haladva. A nyelvtörténeti ismereteken túl feltárja a források művelődéstörténeti hátterét és jelentőségét.

TANTÁRGY TARTALMA:

A magyar nyelvtörténet korszakain át haladva a legfontosabb nyelvemlékekkel, illetve nyelvemléktípusokkal ismerkednek meg a hallgatók. A nyelvtörténeti források olvasásán, elemzésén keresztül tanulmányozzák a magyar nyelv rendszerének alakulását, hangtörténeti, morfématörténeti, szófajtörténeti, jelentéstörténeti, szintaktikai, mondat- és szövegtörténeti vizsgálatokat végeznek ez utóbbiak vizsgálatánál nyelvhasználati, pragmatikai szempontokat is érvényesítenek. A nyelvtörténeti ismeretek megvilágítása céljából feltárják a nyelvemlékek művelődéstörténeti hátterét.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

Félév végi gyakorlati jegy. Összetevői: 1. a folyamatos szemináriumi munka értékelése, illetve 2. a félév végére megírandó dolgozat vagy (választhatóan) egy kapcsolódó tudományos projektben való részvétel értékelése.

IRODALOM:

Benkő Loránd, *Az Árpád-kor magyar nyelvű szövegemlékei.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1980.

Dömötör Adrienne, *Régi magyar nyelvemlékek*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006.

Kiss Jenő – Pusztai Ferenc (szerk.), *Magyar nyelvtörténet.* Osiris Kiadó, Budapest, 2003.

A. Molnár Ferenc, *A legkorábbi magyar szövegemlékek.* Debreceni Egyetem BTK, Debrecen, 2005.

Zelliger Erzsébet, *A Tihanyi Alapítólevél.* Bencés Kiadó, Pannonhalma, 2005.

Továbbá: a további feldolgozott forrásokra vonatkozó szakirodalmi tételek.

Tárgynév: **Nyelvi tervezés, nyelvpolitika**	Tárgykód: BMA-MAGD-NY-224
Tárgy követelménye: **kollokvium (5)**	Tárgyfelelős neve: Balázs Géza

Oktatás célja:

A nyelvi tervezés, nyelvpolitika, valamint kapcsolódóan a nyelvi cselekvés elméleteinek, területeinek, problémáinak áttekintése.

Oktatás tartalma:

A világ nyelvi helyzetképe, problémái. A nyelvek funkciópotenciálja. A globális nyelvrendszer. Szuverenitás. Terület – állam – identitás – nyelv kapcsolata. Nyelvpolitikai helyzetek. A nyelvi cselekvés elmélete, színterei: nyelvi tervezés – nyelvpolitika – nyelvstratégia – nyelvművelés – nyelvvédelem (történet, definíciók). A nyelvpolitika története

Nyelvtervezési folyamatok (korpusz-, státusz-, nyelvelsajátítás-tervezés). A PC kérdései

Nyelvi ideológiák, mítoszok, babonák. Nyelvpolitikai cselekvések: EU, globalizáció, nyelvstratégiák, nyelvtörvények, nyelvi jogok. Határon túli magyarok nyelvi helyzete. Nyelvművelés, nyelvi norma, terminológiafejlesztés, nyelvi ismeretterjesztés, nyelvi presztízs. Az eszperantó nyelvpolitikája. Magyar nyelvstratégia

Olvasmányok:

Sándor Klára: Nyelvtervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés. 958–995. In: Kiefer Ferenc főszerk.: Magyar nyelv. Akadémiai, Bp., 2006.

Balázs Géza: Nyelvi politika. 144-148. In: Sipos Lajos főszerk.: Pannon enciklopédia. Magyar nyelv és irodalom. Urbis, Bp., 2008.

[redacted]

TÁRGYNÉV:	**Geolingvisztika**	
TÁRGYKÓD(OK):	BMA-MAGD-NY-226	
TELJESÍTÉS:	**HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:** 2/28	**KREDIT:** 3
TÁRGYFELELŐS:	Dr. Juhász Dezső egyetemi tanár	
OKTATÁS CÉLJA:		

A tantárgy célja a nemzetközi és magyar nyelvföldrajzi irányzatokban, módszerekben való tájékozódás készségének, továbbá a különböző nyelvatlaszokban található térképek elemzésében való jártasságnak a fejlesztése.

TANTÁRGY TARTALMA:

A nyelvföldrajz, a térnyelvészet, a nyelvatlaszokra építő nyelvvizsgálat bemutatása; a nyelv területiségének megjelenítése és a területiségből levonható következtetések nyelv- és kultúraközi, nyelven belüli (dialektális), továbbá diakrón hasznosítása. A nemzetközi iskolák bemutatása után a magyar törekvések vázolására is sor kerül. A módszertani kérdéseken belül a nyelvatlaszok készítésének és elemzésének a legáltalánosabb vonatkozásai is helyet kapnak. Zárásul: a tudományterület perspektívái, számítógépes és multimédiás eszközök alkalmazása.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

A félév folyamán térképelemzések, olvasott szakirodalom számonkérése, a félév végén kollokvium.

Kötelező irodalom:

Balázs János (szerk.), Nyelvünk a Duna-tájon. Tankönyvkiadó, Budapest, 1989. (Részletek.) ISBN 963 18 1581 1

Cox, Heinrich L. – Zender, Matthias, Sprachgeschichte, Kulturraumforschung und Volkskunde. In: Werner Besch – Anne Betten – Oskar Reichmann – Stefan Sonderegger (Hrsg.), Sprachgeschichte. Ein Handbuch zur Geschichte der deutschen Sprache und ihrer Erforschung. 2. Auflage. 1. Teilband. Walter de Gruyter, Berlin, New York. 2000. 160–172. ISBN 3-11-011257-4

Juhász Dezső, A nyelvföldrajz. In: Kiss Jenő (szerk.), Magyar dialektológia. Osiris, Budapest, 2001: 92–110. ISBN 963 379 879 5

Juhász Dezső, Szempontok és eszközök a nyelvjárásközi folyamatok történeti nyelvföldrajzi leírásához. In: Büky László – Forgács Tamás (szerk.), A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei IV. Szegedi Tudományegyetem Magyar Nyelvészeti Tanszék, Szeged, 2006. 87–100. ISBN 978-963-482-801-3

König, Ekkehard – Haspelmath, Martin 1999. Der europäische Sprachbund. In: Reiter, Norbert (ed.), Eurolinguistik: ein Schritt in die Zukunft. Wiesbaden, Harrasowitz. 111–127. ISBN: 3-447-04072-6

Ajánlott irodalom:

Bodó Csanád – Vargha Fruzsina Sára, Régi nyelvatlaszok – új módszerek. Nyelvtechnológiai eljárások a nyelvföldrajzban. Magyar Nyelv 2008: 335–351.

Deme László – Imre Samu (szerk.), A magyar nyelvjárások atlaszának elméleti-módszertani kérdései. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1975. (Részletek.) ISBN 963 05 0609 2

Juhász Dezső, Merre tovább, magyar nyelvföldrajz? In: Zelliger Erzsébet (szerk.), Nyelv, területiség, társadalom. A 14. élőnyelvi konferencia (Bük, 2006. október 9–11.) előadásai. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 2007: 33–43. ISBN 978 963 7530 87 6

Juhász Dezső, A magyar nyitódó kettőshangzók történetéről a tér és idő dimenziójában. In: Bakró-Nagy Marianne – Forgács Tamás (szerk.), A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei VI. SZTE Magyar Nyelvészeti Tanszék, Szeged, 2011. 123–128. ISBN 978-963-306-115-2

Timuška, Agris (ed.), Proceedings of the 4th International Congress of Dialectologists and Geolinguists. Latvian Language Institute – University of Latvia, Riga, 2006. ISBN 9984-742-22-9

TÁRGYNÉV:	**Alkalmazott kommunikációtan**	
TÁRGYKÓD(OK):	BMA-ANYD-221	
TELJESÍTÉS: K	**HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:** 2/30	**KREDIT:** 4

OKTATÁS CÉLJA:

A kurzus alapvető célja, hogy bemutassa a kommunikáció különböző felfogásait és a kommunikációs jelenség különböző színtereit.

TANTÁRGY TARTALMA:

A kurzus első részének alapvető célja, hogy bemutassa a kommunikáció különböző felfogásait és a kommunikációs jelenség különböző színtereit. További kulcsszavak: természetes, nem természetes jelek (ikon, szimbólum, nyelvi jel). Verbális, nem verbális kommunikáció. A kommunikáció az evolúció, az etológia és a megismeréstudomány perspektívájából. A kurzus második része a beszédaktus-elmélet klasszikus munkáit tárgyalja eredetiben. Az elméleti ismeretek birtokában a hallgatók kommunikációs helyzetgyakorlatokat konstruálnak, különböző típusú kommunikátorokká válnak.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

Félév végi vizsga (kollokvium).

IRODALOM:

Béres István – Horányi Özséb (szerk.), Társadalmi kommunikáció, Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

Csányi Vilmos, Evolúciós rendszerek: Az evolúció általános elmélete, Gondolat, Budapest, 1988.

Pap M. – Szépe Gy. (szerk.), Társadalom és nyelv: Szociolingvisztikai írások, Gondolat, Budapest, 1975.

Pléh Cs., Bevezetés a megismeréstudományba, Typotex, Budapest, 1998.

Pléh Cs. – Síklaki I. – Terestyéni T. (szerk.), Nyelv – kommunikáció – cselekvés, Osiris, Budapest, 1997.

TÁRGYNÉV:	**Két- és többnyelvűség**	
TÁRGYKÓD(OK):	**BMA-ANYD-233, BMA-BTUD-415**	
TELJESÍTÉS: G	**HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM: 2/30**	**KREDIT: 3**
TÁRGYFELELŐS:	**Kissné Bartha Csilla**	

OKTATÁS CÉLJA:

A kurzus célja, hogy bevezesse a hallgatókat a két- és többnyelvűség kutatás világába, megismertesse annak különböző aspektusait és bemutassa a nyelvi változatosság rendkívül heterogén megjelenési formáit, módjait. A kurzus fókuszában emellett az oktatás és a nyelvek oktatásban betöltött szerepe áll (például: a cigány gyermekek oktatásának lehetőségei, a siket gyermekek bilingvális oktatása, stb.)

TANTÁRGY TARTALMA:

- A kétnyelvűség laikus megközelítései: Tévhitek — A frakcionális elképzelés — Hátrány-értelmezések
- Nyelvi sokszínűség -- többnyelvűség a világon: Eredete és kiterjedtsége — Problematikus fogalmak (nyelv, anyanyelv; nyelv vs beszéd vs jelnyelv)

- Tudománytörténeti vázlat: A bilingvizmus szűk és tág meghatározásai — A funkcionális megközelítés
- Társadalmi két- és többnyelvűség: De facto versus de jure két-/többnyelvűség — Hivatalos nyelv, nemzeti nyelv — A nyelvek támogatottságának fokozatai – A jelnyelvek jogi elismertségének változatai
- Közösségi kétnyelvűség: Típusok és modellek — A nyelvi kisebbségek típusai (őshonos vs bevándorolt kisebbségek) — Jelnyelvhasználó közösségek – A siketség orvosi/patológiai vs szociokulturális megközelítése – Tévhitek és cáfolatok
- A nyelvmegőrzés — nyelvcsere kontinuuma: Társadalmi és nyelvi változások — Külső és belső faktorok — Tipológiakísérletek -- Nyelvválasztás: Színtérelemzés — Nyelvválasztás mint beszédalkalmazkodás — Az etnográfiai/interakcionális szociolingvisztikai megközelítés
- A magyar nyelv kontaktusai: Nyelvi kisebbségek Magyarországon — Magyar kisebbségek a Kárpát-medencében — Bevándorolt magyar közösségek – A magyarországi siketek közössége
- A magyarországi cigány közösségek: Nyelvi csoportok — A cigány gyermekek szocializációs útjai — Nyelv és hátrányos helyzet összefüggései
- Egyéni kétnyelvűség: A kétnyelvű szocializáció családi modelljei — Az egyéni kétnyelvűség vizsgálati dimenziói — A félnyelvűség/kettős félnyelvűség (szemilingvalizmus) fogalmáról — A kétnyelvű nyelvhasználat jellemzői: Interferencia — Kölcsönzés — Kódváltás — Egy, illetve kétnyelvű nyelvi mód
- Kétnyelvűség az iskolában: A kétnyelvű oktatás típusai — Oktatási programok kisebbségi tanulók számára — Oktatási programok többségi tanulók számára — Előnyök és hátrányok
- Siketség, kétnyelvűség, hozzáférés – oktatási válaszok: Jelnyelvek az oktatásban (nemzetközi példák) — Siketoktatás Magyarországon és külföldön – A kétnyelvű siketoktatás hatékony modelljei
- Kétnyelvűség a nyelvi emberi jogok tükrében: Nyelvpolitika és ideológia — Lingvicizmus — Nacionalizmus, integráció, asszimiláció
- A nyelvek veszélyeztetettsége: Nyelvi imperializmus, globalizáció és a veszélyeztetett nyelvek – Veszélyeztetett jelnyelvek.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

A kurzus teljesítésének feltételei:

- az órarendszeres látogatása
- az órákra rövid gyakorlati feladatok teljesítése
- referátum egy adott témáról: egy magyar vagy idegen (főként angol) nyelvű tanulmány, ill. könyvfejezet alapján vagy egy idegen nyelvű tanulmány/részlet fordítása (ez érinti a többséget)
- hallgatói prezentáció(projektoros bemutató) kisebb csoportokban egy, a kurzus tematikájához kapcsolódó, előzetesen egyeztetett témáról

IRODALOM:

- Bartha Csilla 1999. A kétnyelvűség alapkérdései: beszélők és közösségek. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.
- Bartha, Csilla (szerk.) 2016. A többnyelvűség dimenziói: terek, kontextusok, kutatási távlatok. Általános Nyelvészeti Tanulmányok 28. Budapest, Akadémiai Kiadó. 372 p.
- Bartha Csilla (szerk.) (2007). Cigány nyelvek és közösségek a Kárpát-medencében. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- KONTRA MIKLÓS 2010. Hasznos nyelvészet. Fórum Kisebbségkutató Intézet. Somorja.
- Borbély Anna 2014. Kétnyelvűség. L'Harmattan Kiadó. Budapest.
- Gal, Susan 2018. A nyelv politikája - Nyelvi antropológiai tanulmányok. Nyitra, Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem.

TÁRGYNÉV:	**Alkalmazott névtan**	
TÁRGYKÓD(OK):	ANYD-244 (KIFUTÓ KÉPZÉSBEN: ANYD-372, ANYD-472)	
TELJESÍTÉS:	**HETI/FÉLÉVES ÓRASZÁM:** 2/28	**KREDIT:** 3
TÁRGYFELELŐS:	Farkas Tamás	

OKTATÁS CÉLJA:

A tantárgy a névtani ismeretek gyakorlati alkalmazásának jellemző területeire, lehetőségeibe, módszertanába nyújt bevezetést, jellemző problémakörök, illetve a magyar és a nemzetközi kutatások alapján.

TANTÁRGY TARTALMA:

Az alkalmazott névkutatás alapkérdései, kutatási területei, lehetőségei; nyelvtudományi, interdiszciplináris kapcsolatai. Az alkalmazott névtan jellemző területeiből: névtervezés, névmenedzselés, névpolitika, név és jog, név és államigazgatás, nevek és nyelvi standardizáció; a tulajdonnevek lexikográfiai feldolgozása; a tulajdonnevek fordítása; név és kultúra; névtani ismeretterjesztés, név és oktatás; stb.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE:

Az oktatóval való megbeszélés szerint, valamely alkalmazott névtani témakör, illetve feladat teljesítése alapján.

IRODALOM:

Balázs Géza szerk. 2004. A magyar nyelvi kultúra jelene és jövője. MTA Társadalomkutató Központ, Budapest. 1: 329–402.

Eichler, Ernst et al. szerk. 1995–1996. Namenforschung / Name Studies / Les noms propres. HSK. 11.1–2. Walter de Gruyter, Berlin – New York. (Részletek.)

Hoffmann István 2003. Alkalmazott helynévkutatás. In: Hoffmann István, Magyar helynévkutatás 1958–2002. A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke, Debrecen. 217–228.

Raátz Judit 2015. Alkalmazott névtan. In: Farkas Tamás – Slíz Mariann szerk., Magyar névkutatás a 21. század elején. Magyar Nyelvtudományi Társaság – ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Budapest. 227–247.

Tárgynév: Beszédtudományi alkalmazások	Tárgykód: BMA-MAGD-NY-254
Tárgy követelménye: **gyakorlati jegy (5)**	Tárgyfelelős neve: Markó Alexandra

Oktatás célja:

A beszédtudomány alkalmazási területeinek megismerése, az önálló problémalátás és kísérlettervezés kompetenciájának kialakítása.

Oktatás tartalma:

A kurzus olyan gyakorlati alkalmazásokkal ismerteti meg a hallgatókat, amelyeknek a létrejöttéhez beszédtudományi alapkutatás(ok)ra volt/van szükség. Bevezet a gyakorlat mögött húzódó interdiszciplináris elméleti háttérismeretekbe, nagy vonalakban vázolja az alkalmazások technikai kivitelezését, valamint számba veszi gyakorlati hasznukat. Bemutatja a beszédtechnológiában (mesterséges beszéd-előállítás és -felismerés), a beszélő személy azonosításában (pl. kriminalisztikai fonetika) és más területeken alkalmazott fonetikai módszereket és eszközöket.

Olvasmányok:

Bóna Judit szerk. 2016. *Fonetikai olvasókönyv.* ELTE Fonetikai Tanszék, Budapest. http://fonetikaitanszek.elte.hu/wp-content/uploads/2017/11/OlvasokonyvTeljes.pdf. Vonatkozó tanulmányok.

Futó Iván szerk. 1999. *Mesterséges intelligencia.* Aula Kiadó, Budapest.

Gósy Mária 2003. A beszélő felismerése beszédének fonetikai elemzése alapján. *Alkalmazott Nyelvtudomány* 3/1. 3—18.

Hollien, Harry 2002. *Forensic Voice Identification.* Academic Press, San Diego, 2002.

Németh Géza – Olaszy Gábor szerk. 2010. *A magyar beszéd. Beszédkutatás, beszédtechnológia, beszédinformációs rendszerek.* Akadémiai Kiadó, Budapest. Vonatkozó fejezetek.

Tárgynév: **Diskurzuselemzés**	Tárgykód: **BMA-ANYD-264**
Tárgy követelménye: **gyakorlati jegy (5)**	Tárgyfelelős neve: **Ladányi Mária**

Oktatás célja:

A hallgatók megismertetése a diskurzuselemzés fontosabb megközelítéseivel, fogalmaival, kutatási területeinek alapvető elméleti és módszertani kérdéseivel, különösen a kritikai diskurzuselemzés elgondolásaival. A kurzus gyakorlati célja, hogy a hallgatók a kritikai diskurzuselemzés szellemében jártasságot szerezzenek a manipulatív nyelvhasználat feltárásában.

Oktatás tartalma:

Az elméleti alapozás után elsősorban a nyelvi, társadalmi, ideológiai kontextus és a diskurzus viszonyát vizsgáljuk, valamint a kritikai diskurzuselemzés módszertana alapján azt, hogy a társadalmi szerepek és identitások, így például a társadalmi nem, valamint a hatalom miként jelenik meg a nyelvhasználatban.

Olvasmányok:

Fairclough, Norman - Jane Mulderrig - Ruth Wodak 2011. What is Critical Discourse Analysis? In: van Dijk, Teun A. (ed.): Discourse Studies. A Multidisciplinary Introduction. SAGE, 2011. 357–378.

https://www.slideshare.net/samira_sheytoona/fairclough-et-al-critical-discourse-analysis

Jakusné Harnos Éva 2005. A kereskedelmi és a politikai propaganda nyelvi eszközei. Magyar Nyelvőr 129 (4): 419-436.

http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1294/129402.pdf

Pléh Csaba–Síklaki István–Terestyéni Tamás (szerk.) 1997. Nyelv – kommunikáció – cselekvés. Osiris, Budapest (kiválasztott tanulmányok)

Pléh Csaba 2012. A társalgás pszichológiája. Libri Kiadó, Budapest.